

Bio-ecologisch (ver)bouwen

Bio breekt door in de bouw

Steeds meer producten zijn bio-ecologisch. Dat geldt ook voor... gebouwen. De bouw van dergelijke panden impliceert een bijzondere belangstelling voor het gebruik van materialen die én milieuvriendelijk, én gezond zijn. VIBE, het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen, specialiseert zich reeds 30 jaar in dit vakgebied. In een gesprek met BioGezond geven ze hun visie omtrent deze bouwwijze met toekomst.

- Koen Vandepopuliere

Een bio-ecologisch gebouw is een energie- en waterzuinig gebouw dat voor het overgrote deel is opgetrokken uit bio-ecologische bouwmaterialen. Er zijn er steeds meer, merkt ook Peter Thoelen, Directeur van de vzw VIBE: het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen. "Velen dachten lange tijd dat dergelijke bouwwijze betrekking had op lemen hutten en dergelijke. Maar vandaag is er minder argwaan", stelt hij vast. "Mensen zijn gaan beseffen dat er heel wat verschijningsvormen zijn: een onopvallend bakstenen huis, een designwoning, één gemaakt op basis van houtskeletbouw, of met strobalen, en nog veel meer. Bovendien kan alles wat wordt gedaan met klassieke materialen, ook met bio-ecologische. Steeds meer aannemers en architecten verdiepen zich trouwens in deze manier van bouwen. Daarvan getuigt onder meer het opmerkelijke succes van het postgraduaat bio-ecologisch bouwen, dat dit jaar voor de tweede keer aan een Vlaamse hogeschool wordt georganiseerd. Tenslotte komen steeds meer mensen bij ons voor raad bij bouwen of verbouwen, al dan niet vergezeld van hun architect."

Maar waarom?

Waarom zou iemand überhaupt aan bio-ecologisch (ver)bouwen beginnen? Het verminderen van het energieverbruik is alvast een voor de hand liggende reden. Volgens Peter Thoelen veroorzaakt het verwarmen van woongebouwen zelfs meer dan 25 % van de CO₂-uitstoot in Vlaanderen. Maar: "Vroeger focusten mensen die milieuvriendelijk wilden bouwen zich vooral op dat energetische aspect. Dat is nu aan het veranderen. Ze proberen ook zuinig om te springen met drinkwater, en met de beschikbare ruimte: iets wat in het dichtbevolkte Vlaanderen alleszins belangrijk is. Voorts letten ze erop verantwoorde bouwmaterialen te gebruiken: goed voor het milieu, én voor de gezondheid." Daarmee komen we bij een tweede reden waarom bio-ecologisch bouwen in de lift zit. Peter Thoelen meldt dat we gemiddeld 85 à 90 % van onze tijd binnen doorbrengen, waarvan ongeveer 70 % in ons eigen huis. En dat verschillende wetenschappelijke rapporten hebben aangetoond dat de vervuiling in steden binnenshuis vaak groter is dan in de stadslucht

Bio-ecologische bouwmaterialen zijn niet alleen milieuvriendelijker, maar ook minder ongezond dan vele andere.

Peter Thoelen

Bio-ecologische bouwers hechten ook veel belang aan energiegerelateerde aspecten. (foto Buysse)

Mensen zijn gaan beseffen dat van bio-ecologische woningen heel wat verschijningsvormen bestaan. (foto Luc Vander Elst)

buiten. “Er worden dan ook steeds meer gezondheidsproblemen, zoals allergieën, vastgesteld bij mensen die verblijven in klassieke gebouwen. In Brussel is er in dat verband zelfs de zogenaamde ‘Groene Ambulance,’ klinkt het. Deze is in februari 2000 opgestart door overheidsdienst Leefmilieu Brussel, samen met onder meer het RCIB, de Regionale Cel voor Interventie bij Binnenluchtvervuiling. Als een arts vermoedt dat een gezondheidsprobleem verband houdt met binnenluchtvervuiling in de woning van de patiënt, kan hij een interventie van de Groene Ambulance aanvragen. Er volgt een analyse, die de arts die de cel waar- schuwde, aanvult met zijn commentaren.

Focus op ruimte

VIBE's directeur geeft een aantal tips om te komen tot adequaat bio-ecologisch (ver)bouwen. “Wonen in stads- of dorpskernen geniet de voorkeur,” begint hij. “Zo heb je alle voorzieningen bij de hand: scholen, winkels, werk- en uitgaansgelegenheden,... Wie op het platteland woont, rijdt een groter aantal kilometers met de auto en zal dus meer tijd verliezen, kosten maken, vervuilen,... Het gaat bovendien gepaard met een grotere kost voor de gemeenschap: extra wegen, rioleringen,... Denk ook aan het volgende: alleenstaande huizen verbruiken meer energie dan rijhuizen of appartementen met dezelfde omvang en dezelfde isolatiewaarde! Reden is dat er dan slechts 2 in plaats van 4 warmteverliezende muren zijn; bij rijhuizen verwarmt het ene huis als het ware het andere mee.”

Hergebruik en recycling

Peter raadt aan te streven naar verbouwen en hergebruiken: “Als je kiest voor een verbouwing spaar je namelijk een hele hoop materialen uit: muren, vloeren,... en wellicht haal je uit het bestaande pand ook nog een reeks materialen die je op een leuke manier kan verwerken in je verbouwing. Denk aan oude stenen, originele balken, mooie binnen- deuren, gekleurd glas,...”

Alles op z'n tijd

Peter geeft de tip meteen goed te doen wat je de eerste 20 jaar niet kan veranderen. “De afwerking van je huis is natuurlijk erg belangrijk: je wil dat het er mooi uitziet”, zegt hij. “Niettemin raad ik aan eerst te investeren in een goede constructie- en ruwbouwfase. Bijvoorbeeld: stel eerder de verf- en tegelfase uit dan de isolatiefase. Eerst alles afwerken en later isoleren kost ook meer tijd en geld dan eerst degelijk isoleren en later afwerken. Besef tenslotte goed dat je bij een verbouwing allereerst eventuele vochtproblemen moet oplossen: vocht door een lekkend dak, vochtdoorslag doorheen de muur van buiten naar binnen, opstijgend vocht vanuit kelder of grond...”

Energie, natuurlijk

Bio-ecologische bouwers hechten ook veel belang aan energierele- teerde aspecten. Peter Thoelen: “Oriënteer bijvoorbeeld de leefruimtes op het zuid-zuidwesten. Dan vangen die zonlicht op in de tussenseizoenen. Massieve materialen zoals tegelvloeren, stenen muren,... stockeren de bijhorende warmte en geven ze daarna terug af in de ruimte. Op het noorden plan je de niet of minder te verwarmen ruimtes: garage, wc, gangen, berging, slaapkamers,... Zo vormen deze noordelijke zones een ‘buffer’ tussen de koude buitenlucht en de te verwarmen ruimtes in huis.” Voorts is dik isoleren, uiteraard, een van de goedkoopste en beste manieren om energie én dus geld te besparen. Maar goed en luchtdicht isoleren ook gaat samen met goed ventileren, hamert hij.

Het blauwe goud

Bespaar zo veel mogelijk op water. Dit kan via eenvoudige technieken, stelt VIBE's directeur: waterbesparende kranen en douchekoppen, wa-

De gespecialiseerde bio-ecologische handel biedt meer materialen uit nagroeibare grondstoffen dan je zou verwachten. (foto Verstraete)

terzuinige huishoudtoestellen... Gebruik regenwater waar mogelijk: denk aan de tuin, vloeren poetsen, toilet, wasmachine,... En overtollig regenwater laat je best insijpelen in de grond rondom je huis, voer je af naar de gracht, naar een vijver,...

Bouwen... met de juiste materialen!

Peter Thoelen benadrukt het belang te werken met de juiste bouwma- terialen. “Een voorbeeld zijn materialen uit ‘nagroeibare’ grondstoffen. Deze kan men kweken op de aarde: het zijn land- en bosbouwgrondstof- fen”, legt hij uit. “Wanneer deze bovendien afkomstig zijn van rationeel beheerde domeinen, bijvoorbeeld bossen, ontstaat nooit uitputting van grondstoffen. Voorbeelden van zo'n materialen zijn: hout; linoleum; na- tuurlijke stoffen voor constructie en binnenhuisinrichting zoals katoen, wol, natuurlatex, vlas, hennep, schapenwol, stro...; en natuurverven, die zijn gemaakt van plantaardige oliën of minerale bestanddelen.” Maar behalve nagroeibare, zijn ook vele minerale grondstoffen verantwoord. Denk aan klei, zand, leem, gips, kalk...: ze zijn ruim voorradig of bijna onuitputtelijk. Peter: “De gespecialiseerde bio-ecologische handel biedt meer materialen uit nagroeibare grondstoffen dan je zou verwachten. Bijvoorbeeld isolatiematerialen uit vermalen krantenpapier, hennep, vlas, houtvezels, schapenwol, kurk... Deze materialen zijn niet alleen milieuvriendelijker, maar ook minder ongezond dan vele andere. Tot slot zou ik willen opmerken: laat je bij de keuze voor materialen niet mis- leiden door het etiket ‘milieuvriendelijk’, ‘ecologisch’ of ‘recycleerbaar’. Tegenwoordig heeft haast elk materiaal wel één of ander milieuvoordeel! Maar een materiaal kan slechts objectief worden beoordeeld op basis van alle milieucriteria: mate van recycling, bijdrage tot uitputting van grondstoffen, aantasting van de natuur, energieverbruik bij productie en transport van het materiaal, onderhoudsgevoeligheid, levensduur, emissies van milieuschadelijke of gevaarlijke stoffen, afval, hinder zoals geur, licht, geluid... bij productie en transport...” Om mensen toe te laten door het bos de bomen te zien, heeft VIBE dan ook op haar website tal van leveranciers, vaklui, architecten,... opgelijst die goed vertrouwd zijn met het bio-ecologisch gedachtegoed. En wie weet wordt dergelijk bio-ecologisch bouwen op een dag wel de gewoonste zaak ter wereld...